

É R D É L L Y I
B O R - G A Z D A

á v a g y

A' SZÖLLŐKNEK PLÁNTÁ-
LÁSÁROL, ÉS A' BOROKNAK
GONDOS MEG-TARTÁSÁROL

v a l ó

OKTATÁS.

Egy Tóldalékkal a' Pintzéknek 's Hordóknak
tisztán 's egészségesen való tartásáról;

KOLOSVÁRATT,

Nyomt. HOCHMEISTER MARTON, Ts. K.
Dicaft. Könyv-nyomt. és priv. Könyv áros által.

ELŐL-JÁRÓ BESZÉD.

A Bor Erdélynek annyival nevezetesebb Produktuma, a' mennyivel inkább terméséhez alkalmaztatott Klimája Országunknak annak tökéletességre való vitelét segíti. Igaz ugyan, hogy Országunknak némely Helységei ezen haszontól egészen el-vagynak rekesztve, de az ebbéli fogyatkozást a' Bor terméssel bővelkedő Vármegyék és némely Szász Székek kipotolyák ugy annyira, hogy az Erdélyi Lakosok minden idegen Borok nélkül el-lehetnének, ha a' Borokkal való Bánásnak Mestersége inkább közönségesse tétetnék.

*A Gazdaságban valamint az Orvosi Tu-
dománynak gyakorlásában a Rend - sza-
bások helyes voltának mértékét azok-
nak hasznos következtetései határozzák - meg,
's mind a kettőnek csak a tapasztolás
jobb 's bátorságosabb Ut mutatója. Ez
okon reménlem, hogy ez jelen való Irá-
sommal, mely tsupa tapasztalásomnak
szüleménye Hazám - fiainak valamennyire
kedveskedhetem. Vajha ez által némely
Gazdát red vehetnék, hogy Bor-gazdasá-
gát nagyobb figyelmetességgel folytatná
's Tapasztalásait közönségsé tenné!*

ELSŐ RÉSZ

A SZÓLLÓNEK PLÁN-

TÁLÁSÁRÓL,

ÉS

MIVELÉSÉRŐL,

I. SZAKASZ.

Az Új Szőlőt hol? 's hogy kell plántálni, 's ültetni?

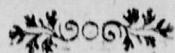

A ki új Szőlőt akar plántálni, leg - először - is mindennek felette, olyan Hegyet válasszon Szőlőnek, a' Gazdaságról híres régi Iróknak taná-

M.

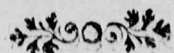

tanácsok, 's javallások szerint, a' melly jó magas Hegyen egyenesen Délnek fekszik, úgy hogy egész Nap-kelettől fogva Nap-nyúgotig a' nap reá szolgálhasson, és a' hátát Észak érvén, az Északi szelek, mellyek leg-nagyobb károkat szoktak tenni által ne járhasák.

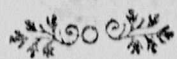
A' Nap nyúgot felé való Szőlő Hegyek, kivált ha Nyári Nap-nyúgot felé fekszenek, sokkal jobbak szoktak lenni a' Nap-kelet felé való Szőlőknél, mivel azokat a' Déli-nap még is; ezeket pedig soha a' Nap egyenesen nem éri, azért is a' Szőlők gyakran meg-fagynak, a' Gohéron kívül ritka érik-meg, a' Bora-is savanyú szokott lenni, és nem tartós.

Még - Téli Nap-nyúgot felé sem szoktak jó Szőlő Hegyek lenni, mivel a' Déli-nap nem melegitheti őket, és az Északi hideg Szelek mind által

által fújják, leg-kisebb Égi háború támadjon, zápor, jég-efsző, mind neki mégyen, a' ragya-is majd minden Esztendőben meg-fokta rontani, a' Szőlő-is többnyire le-fokott hullani, és a' Szőlő Tőkék meg-fagyván ki-foktak veszni.

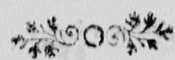
Tudok ilyen Szőlőket, a' mellyekre ugyan fokot költenek, de még-is kevés hasznát veszik. Ha Erdő, vagy legelő mező lenne, több 's nagyobb hasznát vennék Földes Urai vagy Lakosai; miért néhol egy-néhány száz, ezer véka gabonát ellehetne vetni, vagy Juh, 's szarvas Marhát legeltetni. A' szegény emberek ugyan nem bánnyák, ha fok Borok nem terem-is, csak mulatságok, gyümölcsök, fél Esztendőbéli Kortszámok lehetnek, és ihasznak. Az ilyen meddő Szőlő-Hegyek, nem hogy emelnék a' Gazdát, de való-

valósággal fok Helységet utolsó romlásra hoznak, miért? azért hogy némelylek mindenkor csak a' Szőlő körül motoznak, dolgoznak, kevés pénzeket reménség alatt reá költik, a' hafznofabb munkát pedig a' fzan-tást tudni - illik, és a' vetést csak i-migy amúgy folytatják, és innét következik azután, hogy a' Kenyér dolgában majd minden Esztendőben fogyatkozást szenvednek.

Igy ki-választván a' Szőlőnek való Hegyet, szükséges léfzen Barázdákat vonni, azután pedig a' Szőlő ültetéshez Istennek fejedelmével követhesendőképpen kell fogni, úgy mint: A' jobb fajta Szőlőket ki kell választani, ezen Könyvetskében meg jegyzett Nemek fzerént, 's ollyakat kell mettzettetni, a' mellyek fe igen vastagok, fem igen vékonyak, hanem középferük hofzszak, és egéfséges

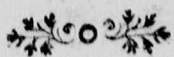
fze-

szemü veszfzök légyenek. Ezeket mingyárt kötéseben kell kötöztetni, és hogy ki - ne fzaradjanak Pintzében, vagy más hives helyre tenni, mint egy félig végeivel bé-áfni, 's földel bé-hányatni, és gyakran vizzel öntöztetni. Ha az idő engedi, és a' földnek elég nedvesége vagyon, tehát az ültetést nem kell halasztani, hanem mingyárt hozzá kell fogni illy formán: A' Szőlő veszfzöknek ültetésekre ki-fzabott rendez lineák, vagy-is rendez fzerént gödröket lehet, a' jobb 's állandóbb munkára való nézve keskeny kapákkal mint egy térdig áfatni, a' fzaporabb munkára való nézve pedig, arra készitterett négy Suchnyi (vagy négy Lábnyi) vas nyárs után lehet ültetetni. A' gödrök már ki-ásva, vagy nyárfsal ki furva lévén, némelylek a' munkáfok közül az ültetni való

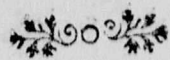
Szöl-

Szőllő vefzfzöket tisztogafsák, a rajtok lévő haszontalan ágatskákat le-metélvén, azután a' felső hártáját a' vefzfzöknek késsel húzzák-le, a' végét meg-hegyezvén, és az alsó részét, a' mellynek a' földben kell menni, kerefztül kasul meg-vagdolván. Mások az így el-készített vefzfzöket a' gödöráfókhoz mingyárt vigyék, és az arra rendeltetett Emberek gödrökbe rakják, azután földel bé-takarván, 's gyakran meg-rázzván a' vefzfzöt, nyomják-bé, 's tömjék-meg földel. Ezek után a' Szöllő vefzfzöknek tetejét más-féle arasznyira hagyván azontúl le-metttvén, ha az idő engedi, az új ültetésnek bé kapálásához lehet fogni. Ha pedig akkor nem lehetne, tehát Sz. György nap előtt a' több Szöllőkkel együtt bé-lehet kapál-tatni.

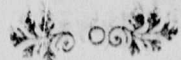
Hogy

Hogy pedig a' Szöllő vefzfzö meg-fogannyék, minden igyekezet-tel azon legyen a' Szöllős Gazda, hogy ha az ültetések fel-nönek, annak rendi szerént válasszassanak, tisztittassanak, 's háromszor, négyszer-is bé-kapáltassanak. Arra pedig utólszor leg-jobban vigyázzanak, hogy az ültetés közzé, Török-búzát, Tököt, Dinnyét, Ugorkát, Babot, Borsót, Répát, Retket, ne vessenek, mert e' félekkel a' vefzfzö meg-fojtatik, hamar ki-vefz, és fok Esztendeig nem vefzi-fel magát.

A' Szöllőnek felső részeit, mind fejer alább nevezett jó termő faj-tával, az alsó részeit pedig fe-kete 's fejer kadarkával kell bé-ültet-tetni. E' mellett a' Szöllőknek alsó része fedettesék bé őszfel, kivált mig tökéleteségre nem jön a' Szöllő, de ha azután-is fedni fogják, 's

egy-

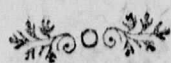

egyszer a' Szöllöt arra szoktatják ,
jobb hasznát lehet venni.

Ha kinek igen alaton Hegyen ,
vagy tér földön vagyon a' Szöllője ,
hogy hijában ne dolgoztassa, jobb
mindenkor bé-fedetni , a' magas He-
gyeken nem szükséges az ilyen mun-
kát szaporítani , nem-is kell a' Szöl-
löt arra szoktatni.

Némellyek , kivált a' szegény
Emberék a' csoportos Tavaszi mun-
ka miatt, el szokták Majusnak ele-
jéig, vagy végéig - is az ültetést ha-
lafztani, ahhoz képest a' vefzfzöket
folyó vizben, vagy patakban bé-te-
szik, éstsak akkor szokták el-ültet-
ni, mikor jól ki-bimbóznak; én azt
ugyan ha kéntelenségéből esik, hely-
ben hagyom, de még-is ha hivesebb
időben jó friss vefzfzökkel mehet
véghez az ültetés, fokszori tapasztal-
láfokból inkább akarom, 's kinek ki-
nek azt javaslom.

II.

II. SZAKASZ.

*Az ó Szöllöt, a' mely már régen plan-
táltatott, 's rossz Fajtaival ki-ültetett,
hogy kell új Fajta, termékeny Szöllő
tövekkel, szaporítani, dolgoztatni, 's jó
rendbe hozni?*

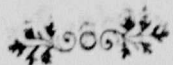
Ezt véghez lehet vinni.

1. Döntéssel vagy - is Bujtatással
(avagy Homlitással.)
2. Oltással.
3. Oskolából való ültetéssel.

I. A' mi a' Döntést vagy Bujtatást
illeti, az két féleképpen szokott
véghez menni.

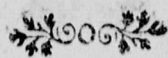
*1-ször: Örökre való Döntés ál-
tal, midőn a' ki választott jó Fajta
Tökét a' ki-áfott gödörbe vefzfzös-
töl Őzfzel, akár Tavaszszal bé-
dön-*

döntik, és egy föből négy, öt, hat Bujtást-is termesztenek. Hafznosnak tartom tapasztalásomból, hogy ha ki a' jó Fajta Tökét, a' hol kopasz hely vagyon, el-akarja dönteni, tehát Tavaszszal, vagy Őszszel valamennyi vészsző léfzen, ha meg-nőtt rajta, hadgya-meg, és ha egészséges szemü, döntessé-bé; a' mely Tökéken pedig rövid a' vészsző, 's üfés hely vagyon mellettek, azokon Tavaszkor, hadgya-meg mind a' vészszöt, 's négy, öt szem-re metzetteffé-le. Azután Őszszel, mikor jó hozszú vészszéje léfzen, egy putton, vagy kosár érdei földel vegyes trágyát reá vetvén örökre temetteffé-el. Az ilyen Bujtást hajas Bujtásnak hívják. Ki-ki fogja tapasztalni, hogy illy mód-dal, a' Szölleit jó fajtával be-ültetvén, rendbe fogja hozni; e'

mel-

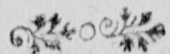

mellett sürübbé-is téfzi, és mind abba az Esztendőben, mind pedig a' következendőkben, ha tsak valami véletlen, 's káros történet nem éri, fok Szöllöt fog hozni.

2-szor: Por Bujtással; mellyel-is a' Szöllöt szaporittani szokták eképpen: A' metszésnek alkalmazáságáva a' Szöllő Tökének a' fején egy vészszöt hagynak, és ezt némelyek mindjárt, némelyek pedig tsak akkor, mikor hajtását (vagy fakadását) látják, por-alá szoktak hajtani, vagy-is: földben két 's harmad-fél arasznyi mélységre ásni; foka pedig a' meg-hagyott vészszön bőv termést látván, Lugafokra, vagy Rudafokra szokták meg-hagyni. A' melly Por Bujtást pedig Tavaszszal bé-téfnék, azt azután Őszszel vészszéje meg-növen, 's gyökereket vervén, vegyék ki a'

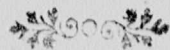
B

föld-

földből, 's újra döntsék - bé örök-
re, azután két Esztendővel vágják.
el az Anya Tökéjétől, hogy mind
az Anya, mind a' tőle szaporodott
fiatal Töke, maga erejében marad-
hasson, 's épülhesse.

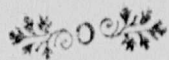
A' ki azt akarja, hogy a' Ta-
vaszfal fel - hagyott Lugas miatt
a' Szőlő Töke meg - ne romolyon;
tehát az ollyatén Lugost Őzfal
vagy örökre döntesse - bé, vagy pe-
dig jövő Tavaszfal vágassa - le
a' Tökéről, 's pufztulását, látni
fogja. Némely helyeken az ollyan
Rudafokat három, négy Esztende-
ig - is meg - szokták hagyni, 's mig
csak huzhatják, húzzák, és ha bé-
nem döntik annak idejében, az ol-
lyan rudaft, vagy a' dér, 's jég-
effő meg - rontja, vagy ereiből ki-
fogván semmi Szőlőt nem hoz,
utolyára - is azután le - kelletik vág-
ni,

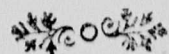
ni, 's a' garádra ki - vetni, nem fo-
kára kéntelenítettnek a' Tökét - is
ki - rúgni, 's a' tüzre vetni.

Illyen hafzna ízkott lenni az
erőszakos munkának! a' ki a' Szőlő
munkát jól érti, tsak bé - lép-
jen az olyan Szőlőben, alig lát-
hat benne jó erőfs szép Szőlő Tö-
ket, majd minden Tökének négy,
öt, hat szarva - is vagyon, mint a'
tiz Esztendős szarvas baknak, tsú-
nyaság tsak reá - is nézni. Az ol-
lyan Szőlőt erőltető Gazda soha
sem gondolkozik jövendőről, vagy
maradékiról, Parafzt köz - mondás
szerént, tsak addig teremjen, mig
él. Mettzés választás szokott fun-
damentoma a' Szőlő körül való
Munkának lenni, melyekről alább
bővebben fogok írni.

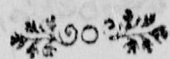

II. A' Szőlő óltással, szintén úgy kell bánni, valamint a' gyümölcs-fa óltással mindjárt Őszfel, midőn a' Szőlőnek Gazdája megfzedi Szőlőjét, jól vizsgálja - meg a' rozsfz Fajta terméketlen Szőlő Tökéket, 's azokat jegyeztetse - meg Vintzellérével, hogy Tavaszszal tudhassa a' jó fajtától meg - különböztetni azt, melyikben lehessék óltani. Az óltani való vefzszöt pedig jó nemből, fajtából Őszfel kell választani, 's le - metzteteni, annakutánna a' le - vágott vefzszöket pintzében nedves helyen tartani. Noha ugyan Tavaszszal - is a' metzésnek idején, ha a' Szőlő vefzszö egészes szemü, bizvást lehet jó fajta óltani való vefzszöt metzteteni. A' Szőlő óltással pedig így kell bánni: Akkor fogván hozzá mikor a' Töke kihajt,

hajt, 's meg - esmérni rajta a' Szőlő gyümölcsöt, leg - először - is a' Tökét fel - kell nyitni, azután a' földben gyökerénél, a' hol leg - egyenesebb, a' fejét szépen le - kell fűrészelni, késsel tetejét meg - egyenesíteni, és a' közepén két felé hasítani. Azután az el - készített óltani való jó Fajta vefzszöt két 's három szemre, egy arasznyira meg hajtván, a' meg - hasított tökébe bé - kell tenni, és úgy kell vele bánni, valamint a' gyümölcs - fa óltványokkal, a' vágott sebet tudni - illik fa mohhal bé - tekervén, és hogy az ilyen óltványt a' Kapások ki - ne vágják, jegyül két karót keresztül felette tévén.

III. Az Oskolából való ültetéssel - is így kell bánni: Tavaszszala' leg - jobb Fajta Tökékről melyekről az

az I. Szakaszban emlékezetet tettem, le - kell a' leg - szebb, 's egészségesebb, de nem igen kövér 's vastag Szőlő vészszöket metzettetni, és azokat keskeny kapával gödröket rendben áfatván egy lábnyira egymástól (mint az első Szakaszban az új Szőlőnek plántálását le - irtam) beültettetni; azután a' vészszöket szintén úgy, valamint a' Szőlőben kapáltatni, választatni, 's tisztán tartani. Harmadik Esztendőre mikor már gyökeret tsinál magának 's feje kezd lenni, szedje ki a' Vincz - lér az Oskolából és ültesse oda, a' hol roszsz Fajta Szőlő, vagy ürefsz hely vagyon, a' Tökék között. Azután a' jó Fajta meg - foganván, vágja ki a' roszszat, és helyében három Esztendő múlva a' jó fajta új Tökét döntse - bé. Így Esztendönként tapasztalni fogja Szőlőjének

job-

jobbúlását, és a' helyes, 's szorgalmatos munka mellett az Ur Istennek áldását. Én Istennek segítségével ennek a' munkának leg - nagyobb hasznát tapasztaltam.

Az végtére szükség szorgalmatosan meg - tartani, hogy sem az új, sem az ó Szőlőkben, nagy Gyümölcs, Dió, Alma, Körtvély, Szilva, és Cserefnye - fákat ne ültessenek, mivel nagy árnyékat tartanak, a' föld alatt messze terjedő gyökereikkel a' Szőlő Tökének erejeket magokban húzzák, és az olyan nagy Fák alatt a' Tökék két három, 's négy ölnyre - is, vagy kevés, vag éppen semmi Szőlőt nem hoznak, sőt ha hoznak - is valamit, vagy le - szokott hullani vagy meg - nem érik. Még a' Kajszin Baratzk - fát sem jó Szőlőben ültetni, mivel sűrű, 's nagyra nő

vő

vö levelei miatt nagy árnyékat tart, és fok gyökeret bortsajt, Őszi lina, szörös - Baratzk, 's Mando la-fákat ritkán lehet ültetni, ezek, 's e' félék nem ártanak annyira a Szőlőnek. Gyümölcst-fákat a Szőlőnek alyán, vagy pedig arra választott kertben kell ültetni, a' Szőlő legyen Szőlő, mert az úgy szép, ha nagy Fa nintsen benne, a' gyümölcstös Kert pedig gyümölcstös Kert.

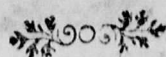
III. SZAKASZ

A Mettészről.

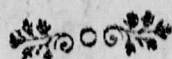
A' Mettzéshez Februáriusban vagy Mártiusban hód tölte után mindjárt, ha az idő engedi, 's a'
Szől.

Szőllő Hegyeken a' föld ki - szárad, minden erővel hozzá kell fogni. A' mely Szőlő Tökéket Őszszel bennem dönthettek, 's hol számos szaporítás kívántatik, azokat ha jó hofzszú vefzfzejek lészzen, döntsek - bé örökre; ha ki pedig azt akarja, hogy fok Szőlője legyen, tehát a' hol ritka a' Töke, 's nagy ürekség vagy on, meg-hagyván mind a' vefzfzöt rajta, mettzetteffe - le rólla a' tetejét, 's hadgya - meg négy öt szemnyire (a' mint a' Második Szakaszban módját meg-múttam) Őszszel midön jó magosfan meg-nött a' vefzfzeje, döntesse - el örökre. A' hol pedig Por Bujtással akarja Szőlőjét bőviteni, tehát a' jó erőks Tökéről, a' Mettzésnek alkalmatofságával mettzetteffe le mind a' vefzfzöket, egy 's két szemre, és tsak egy leg-szebb

's hofzfzabb vefzfzöt hadgyon-fel
 Por Bújtásnak, e' mellett ne vár-
 ja - bé azt, hogy ki - zöldelyen,
 's termését láthassa, hanem azon-
 nal hajtassa - le, 's téteffe földben;
 azután Ószfel a' földből ki - vé-
 vén, örökre temetteffe - el, 's úgy
 bánnyon vele, a' mint a' Második
 Szakaszban a' Por Bujtáfokról szol-
 lottam. Ily formán dolgoztatván
 a' Szöllöt, éppen nem találok szük-
 ségesnek, hogy egy font két 's
 három tsapot - is hagynak, a' mel-
 lyek könnyen ki - húzzák a' Szöllő
 Töke erejét. Ha a' Szöllő tsapo-
 lásra van szoktatva, tehát kivált a'
 fejér gohér, jú - fark, zöld tziri-
 fándli, korponai fajta Szöllő Tö-
 kéken lehet egy két tsapot két vefzö-
 ket szemre hagyni, de azutan Ósz-
 fel jól vigyázzon arra a' Szöllőnek
 Gazdája, hogy a' Vintcslér a' fel - ha

gyott

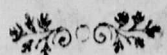
gyott 's meg - nőtt tsapokat vagy
 bújtássa - el, vagy pedig vágja - le a'
 Tökéről, másként ne tsudálkoz-
 zon; ha Szöllője el - romlik, 's Tö-
 kéje ki - vész.

A' fiatal Tökékre, a' melyek vagy
 Bujtás, vagy óltás vagy Oskolából va-
 ló ültetés által szaporittattanak,
 szükség vigyázni, hogy azokan tsa-
 pot ne hagyjanak, hanem négy 's öt
 Esztendeig - is egészlen mészék - le
 a' Szöllő vefzfzöket rólla egy 's
 két szemre, és így az egész Tökét
 hagyák kopaszon. A' Budai fejér 's
 fekete Kadarka nevű Szöllő Tökéken,
 soha sem kell tsapot hagyatni, ha-
 nem azokról - is a' vefzfzö egy, két
 's három szemre meg - hagyván,
 mettzetteffék - le. Ezt nem szük-
 séges húzni, mivel úgy - is magában
 termékeny fajta, szemes, és jó Szöl-
 lő szokott rajta teremni.

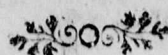
A'

12

A' Mettzésnek alkalmatofságával keményen meg-kell parantsolni a' Vinczlérnek, hogy mikor a' Mettzők a' Szőlő vefszöket metteni fogják, a' Szőlő Tökéről - is a' száraz romlott tsapokat, vagy is meg-fuskáfodot tuskókat vágják-le arra rendelt fejszétskével, e' mellett a' mohot - is hányák-le a' Tökéről, továbbá a' Szőlő vefszöt a' Mettzők rézsúl vagy tsapanyófan mefsék, hogy a' Nedveség le-folyhasson a' Tökéről, 's meg ne fuskáfodjon A' Mettzésről többet tapasztalásomból nem írhatok.

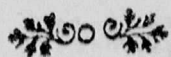

IV. SZAKASZ.

Az Első Kapálásról.

Az első Kapáláshoz (Ország szerint) Szent György nap előtt, míg a' Tökék hajtani nem kezdenek, kell fogni. A' Kapások mellé rendelt Tisztek, vagy Vinczlérek arra leg-fzorgalmatofsabban vigyázzanak, hogy első Kapálást melyen tegyék, a' füvet, perénye gyökeret az földnek tetején széllyel hányák, a' Tökét fel-nyífsák, a' Tökékről a' bajusz forma növényeket, kivált a' Bústáfokról, fiatal Tökékről szépen le-meísek, 's meg tiszttítsák, úgy azután ha trágya vagyon mellette, azt földdel meg-elegyítvén takarják - bé.

Valamint minden Szőlő munkát Höldfogytán kell véghez vinni; úgy leg-inkább a' Kapálás, hogy soha újságon ne tétetessék, régi tapasztalásomból minden Szőlős Gazdának szívemből javallom. A' ki nem hiszi, próbálya a' Szőlőt újságon kapáltatni, nem fokára fogja látni, a' fü 's gaz mennyire felnövi Szölleit, 's meg - nehezitt a' második kapálást!

V. SZAKASZ.

A' Karó Verésről.

Mihelyest annyira ki-hajt a' Szőlő Töke, hogy a'fzél mozgathatja gyenge veszfzöit, azonnal ka-

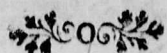
ró

ró veréshez kell fogni. A' Karókat pedig ha lehetséges minden Tökékhez, 's Bujtáfokhoz, jó erősen 's mellyen a' Tökék felett békell verettetni. A' Munkás pedig veszfzú ruhában akkor ne botsátassék a' Szöllőben, minthogy mozgással-is a' ki-hajtott gyenge veszfzöket könnyen le-törheti. Az Őfzi Bujtása a' Szőlő Tökén hagyott veszfzöket a' Vinczlér azonnal köztetesse a' Karóhoz szokás szerint való jó erős kötéssel. Minémü fából, 's mitsoda időben kell karókat készíteni, arról nem szükséges fokot írnom, mivel azt minden Szöllős Gazda tapasztalásból legjobban fogja tudni, 's a' szerint magát alkalmaztatni.

VI.

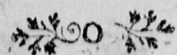
VI. SZAKASZ.

A' Zöld Munkáról.

Mikor a' karó verés el - végeztetik, 's a' Szöllő Töke ki - levelezik, és már a' ki - hajtott vefzfzön a' Szöllő - is meg - tettzik, azonnal a' választáshoz kell fogni. Mellynek alkalmatofágával a' Szöllöt hozó vefzfzöt meg - kell hagyni, a' midön Szöllő vefzfzöt pedig, és a' Tökéjéből 's gyökeréből ki - hajtott hafzontalan fattyú növéseket mind le - kel venni. Egy úttal a' magosabb hajtásokat - is karóhoz kell kötöztetni.

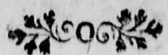
A'

A' választás után fel - növén a' vefzfzö, azonnal kötéshez kell fogni, ekkor - is megint a' vefzfzönek oldalairól ki - nőtt hafzontalan bajufzfzokat, 's leveleket le - hányván, a' Bujtáfoknak tetejét (hogy a' Szöllő szebb lehessen rajta, 's ereje a' vefzfzöbe ne mennyen) letsipvén, szépen meg - kell tisztítani. Arra pedig leg - nagyobb vigyázással légyen a' Munkás, hogy a' Szöllő fürtöt meg - ne fértse, a' levél között karóhoz ne nyomja vagy le - ne szakaszta. Illyenkor a' kötök a' Szöllöt rontó zöld kis bogarokat - is, a' melyeket Vinczellérnek hívnak, jól keressék - ki, és a' levélben fodrott tojását törjék öfzve, mert ezek még a' fürtöket - is meg - rágják, 's az által a' vefzfzöket ki - fonnyasztják. Más féle pallagokban lakozó fekete kis szarvas bogarak - is leg - in-

C

kább

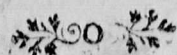
VI. SZAKASZ.

A' Zöld Munkáról.

Mikor a' karó verés el - végez-
tetik, 's a' Szőlő Töke ki - levele-
zik, és már a' ki - hajtott vészszön
a' Szőlő - is meg - tettik, azon-
nal a' választáshoz kell fogni.
Mellynek alkalmatosságával a' Szőlő-
löt hozó vészszöt meg - kell hagy-
ni, a' midön Szőlő vészszöt pedig,
és a' Tökéjéből 's gyökeréből ki-
hajtott haszontalan fattyú növése-
ket mind le - kel venni. Egy út-
tal a' magosabb hajtásokat - is ka-
róhoz kell kötöztetni.

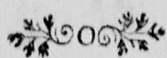
A'

A' választás után fel - növen a'
vészsző, azonnal kötéshez kell fog-
ni, ekkor - is megint a' vészszőnek
oldalairól ki - nőtt haszontalan ba-
juszszokat, 's leveleket le - hány-
ván, a' Bujtásoknak tetejét (hogy
a' Szőlő szebb lehessen rajta, 's e-
reje a' vészszőbe ne mennyen) le-
tsipvén, szépen meg - kell tisztita-
ni. Arra pedig leg - nagyobb vi-
gyázással légyen a' Munkás, hogy a'
Szőlő fürtöt meg - ne fértse, a' levél kö-
zött karóhoz ne nyomja vagy le - ne szá-
kaszta. Illyenkor a' kötök a' Szőlőt
rontó zöld kis bogarokat - is, a' mel-
lyeket Vinczellérnek hívnak, jól
keressék - ki, és a' levélben fodrott
tojását törjék őszve, mert ezek még
a' fürtöket - is meg - rágják, 's az ál-
tal a' vészszöket ki - fonnyasztják.
Más féle pallagokban lakozó feke-
te kis szárvas bogarak - is leg - in-
kább

C

kább porhanyó földben, a' Tökék alatt, a' Szőlőnek tetején, vagy alján találatnak, mellyek a' hajtást fengéjében le-vagdallyák, lukakban hordják, és a' Szőlő Tökét majd nem egézfzen le-koppasztják, azokat a' Vinczellér lyukai-ban keresse - ki, kapával ássa - ki; és mindeniknek a' nyakát tekerje - ki, mert ezek a' bogarak kivált száraz időben Tavaszkor nagy kárt tésznek a' Szőlő Tökében.

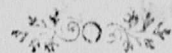
VII. SZAKASZ.

Az Második Kapálásról.

Az Második Kapálást leg jobb mindjárt a' Kötök után tenni, mig

az

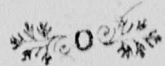

a' Szőlő nem - virágzik, mert azután midön virágzani kezd, ha kötik, vagy kapálják, nagyobb kárt tésznek a' Szőlőbe, mint sem hafznot, és majd nem közönségesen az olyan későn bé - dolgoztatott Szőlő Töke tisztában nem lévén, ragya által rontatni, 's a' nagy árnyék, és nedveség miatt a' gyümöltse le - szokott húllani. Ezt a' kapálást nem kell olly méllyen tenni mint az elsőt, de még - is tsak ugyan a' föld tetejére ki - hányattatni, tisztán szépen bé - kapáltatni, e' mellett szűkség a' Töke fejéhez a' földet kapartatni, 's nyomát a' kapásnak bé - húzattatni.

C 2

VIII.

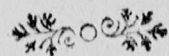

VIII. SZAKASZ.

Az Harmadik Kapálásról.

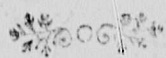
Az Harmadik Kapálást Hóld folytán Ur szine változása tájján kell véghez vinni, minthogy pedig jobbára akkor kezd érni a Szőlő, a Vintzellér jó vigyázással legyen a Kapásokra, hogy a Szőlő Tökét, vagy Veszzeit, vagy Fürtyeit, meg-ne fértsek, 's nyalánságból a Szőlőnek szemét le-fzakasztván meg-ne motskollyák; mert az ollyatén meg-motskolt Szőlő fürtöt a darások 's legyek ki-fzokták fzopni, és így semmi vé tenni. Ez a kapálás hogy mélyen téteffék nem szükséges, tsak azon kell lenni, hogy a füvet gyökere-

kereftől ki-vágják, 's a földnek tetejére ki-ráztván egy mástól széllyel hánnyák, a napnak hévsége azután az illyen időben az ekképen ki-hányt füvet el-fonnyasztja, porrá és hasznos kövér földé fordítja.

Sz. Kereft nap tájba, a hol a Szőlő Töke sűrűn van, és fok Szőlő van rajta, 's a levelek árnyéka miatt meg-nem érhet a Szőlő, tehát bizvást az ollyan Tökének oldalairól le-lehet a Szőlő leveleket hányni, vagy mettzeni, de a tetején zápor 's jég effő ellen leveleket kell hagyni. Nem kell pedig ezeket a leveleket a veszzeitől erőszakoson el-fzakasztani, hanem késsel félbe kell el-mettzeni, úgy hogy a levél tsutkája a veszzeitnek szeme mellett marad.

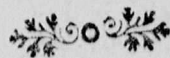

hasson, 's annak idejében természetesen fájáról le - esheffen.

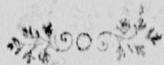
Mikor már a' Szőlő jól meglágyúl, 's meg-érik, és vagy az első, vagy kövér lévén a' levétől megfakadt; a' ló, 's kis darások igen szokták rontani, 's ki-fzopni a' Szőlőt. A' ló darások fában szoktak, a' kis darások pedig földben fézket tsinálni, a' fában lakozókat így lehet ki-vezteni, hogy ha ki reájok akadtt, vessen lyukokban jó darab ruhára kent bűdös-követ, gyújtsa-meg 's tsinállyá-bé a' lyukait, azt két három nap ismét tselekedje, tapasztalni fogja, hogy mind meg-fúl. A' földben lakozó kisebb darásokat - is úgy lehet ki-irtani; a' kinek pedig bűdös-köve, vagy puska pora nem lenne. lyukaikban vagy tüzet rakván, vagy

forró

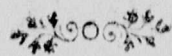

forró meleg vizet öntvén, meg-fojthatja, 's ki-ölheti.

Illyenkor a' madarak - is fokkárt téznek a' Szőlőben, azok ellen nagy kelepet tartson a' Vintzeler, a' mellynek harfogásával elijeszthesse, ostornak tsattogatásával is el-hajthatja, e' mellett fából tsinált harfogó szél kelepeket 's ijesz-töket állitson ide 's tova a' Szőlőkben. A' hollókat varjúkat, szarkákat pedig puska lövéssel ijesztsze, egynéhányakat közzülök meg-lövén akaszszafel a' fára, attól igen félnek, 's nem mernek sem a' Szőlő Tökék közé, sem a' fára le-ereszkedni. Egerek ellen matskákat kell tartani 's fából egér keleptzét vagy fogókat állítani. Leg-jobb, ha fiasmatskát lehet vinni a' Szőlőben, hogy ott meg-fiazhasson, kölykei-

nek mind rakásra hordja az egereket, 's igen ki-fogja, a' kis matskák - is Szöllőben szoknak, 's mind télben, 's mind nyárban ki-fogják az egereket. A' kutyák - is nem kevés kárt szoktak tenni a' Szöllőben, azokat a' Szöllő alatt fára tsinált keleptzében kell fogni, 's tsappantóval fel-tsappantatni. Hogy pedig a' marhák - is kárt ne tegyenek a' Szöllőben, 's által ne ugordhasanak, Jó fzeles mély garadot kell áfattatni, a' földet a' garad felett fel-kell hányattatni, minden esztendőben Tavaszkor új-jittani, megy fátskákat sűrűen ültettetni, és spalér formára metzteteni, jó eleven sövény letzsz belölle, 's gyümölsöt-is fog hozni,

IX. SZAKASZ.

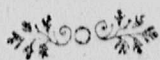

A Szürettről.

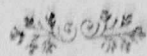

Hogy a' Szürettről fokot elmélkedjem nem látom szükségesnek, mivel e' részben ki-ki a' Climának vagy-is Ég vagy Föld tartományának, a' melly alatt lakik, természetihez alkalmaztatja magát, 's mikor a' Szöllő meg-érik, ki-ki tudja tapasztalásból, hogy egyebet nem kíván a' le-fzedésnél, és ugy el-készül azután a' fzedéshez, a' mint Istennek áldását munkája után reménylheti. Hogy ekkor a' Szüretre meg-kivántatott tiszta edények,

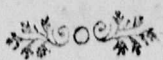
dények, kádak, kofarak, jó fajtók, szükségek legyenek; azt kiki előre által láthatja, csak azt az egyet tapasztalásomból javaslom, hogy ha lehet, 's a' Szőlő nem rothad, és nem vész, a' fzedéssel, ha jó bort akarnak innya kivált asztalokon, a' Szőlős Gazdák, ne siessenek, és ha lehet Simón Juda napig halaszszák-el: Ismét ha jó 's állandó bort szűrni akarnak, és hogy a' bor mindjárt abban az esztendőben meg - ne nyúlófodjon, mindenkor Hóld fogytán fzedesfessék meg Szölleiket. E' mellett ugyan e' végett a' jó fajta édes Szőlőt, úgy - mint: Gohért, Zöldet, Juhfarkat, Pofonyit, Muskotályt, Czirifándlit, Hárs levelüt, Sz. Ilonait különösen fzedettefessék, kádra töltessék, tsupa szin bort hordókban töltsenek, és ha édes ürmöst innya akar-

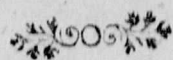
akarnak, azt - is szin Borból csinálják, Tokajban a' leg - jobb szin Bort töltik az aszfú Szőlőre, azért - is ha sok aszfú Szőlő terem, alig gyözik magokat szin Borral, néha ha kaphatnának, nagy árron - is meg - vennék.

A' több Szőlőből le - szürt 's ki fajtolt Bort lehet szükségre 's kortsmákra adni, és ha vegyes fajtoltal, töltelékre - is lehet fordítani. A' Mustot pedig hogy tisztán leheffen szűrni, leg - jobb lyukas kádról vad Szőlőnek veszfűzéből font hofzfú kosár által desában, vagy arra készített fűles akár fából, akár rézből, vagy pléh -ből, vagy bádogból csinált edényben le - botsáttatni, 's úgy a' hordókban tölteni. Szüretkor a' fzedők a' karókat mind huzzák - ki a'

Tö-

Tökétől, hogy a' vége Télen által a' földbe ne rothadjon, 's tsak a' földre hajtsák, némelyek ugyan a' karókat rakásra Karók közzi szokták rakatni, de azt jobbnak tartom a' földön szélyel hányva hagyni, mivel a' szél által járhatja, a' Nap is hamarébb ki - szárazítja; a' rakáson lévő Karókat pedig sem az szél, sem a' Nap által nem járhattja, azért tsak a' felső Karók száradnak meg, az alsók pedig nedvesen maradván, hamarébb meg - rothadnak.

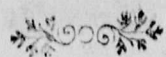

X. SZAKASZ.

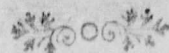
A Bújtatásról, vagy - is Döntésről.

A' Bújtatásról 's Döntésről mivel már a' Második Szakaszban hofszafon írtam, azért szükségesnek nem látom, hogy azt ismét bővebben elő hozzam, hanem tsak azt az egyet adom még hozzá, hogy mikor Őszfel a' Tökét vesztözöttől bújtatják, vagy - is bé - döntik, tehát a' Bújtásokat a' körülöttök lévő földel majd nem térdig hánnyák - fel, 's kaparják - bé, és a' végét tsak két szemre hadgyák ki

ki a' földből. Ezt pedig tapasztalásomból mondhatom, mind azért, hogy a' kemény Tél 's Fagy megne rontsa a' bújtásoknak veízfzeit; 's szemeit, mind pedig azért, hogy ha, a' mint gyakran történik (mint Taval Tavasfzal - is meg - történt) a' két felső veízfzein kívül lévő szemeket Szent Fülep, és Jakab, vagy Orbán nap tájban a' dér megvenné, akkor azután a' földben lévő szemeket ki - nyithassák, 's újj hajtásra hozhassák. Ez illyen gondoságnak kétféle haszna vagyon, egy az : hogy még az olyan kifestett Szöllőnek a' szeme - is Szöllőt hozhat, másik pedig az, hogy a' Bújtás ki - hajthat, 's ki - nem vész, és ugyan csak Töke lesz belöle.

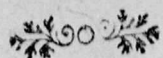

XI. SZAKASZ.

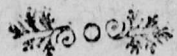

A' Trágyázásról.

A' Szöllőket sok féle képen, és minden féle Trágyával szokták trágyázni. Némellyek azt tartják, hogy elég, ha a' Bújtásokhoz elegendő Trágyát adnak, 's az Tökéket fel - nyitván, Trágyával megakván földel bé - kaparják. A' mely módja ugyan a' Trágyázásnak szükséges, ditséretes, de még - is jobbnak 's hasznosabbnak tartom, ha a' Szöllő földjének szine - is vagy jó érett szarvas Marha ganéjjal, vagy fa - vagatóról való rothadt forgáttal, vagy tseres erdőben őzfűvel

rakásokra fel-hányott levelekből, száraz gallyokból, 's rothadt dölt fából való földel, vagy pedig szőrül való rothadt polyvával meghordatja, 's meg-trágyáztatja. Juhganéj-is, ha jól meg-érik, jó, kivált az olyan Szőlőnek a' mellynek nedves földje van, 's árnyékos, de a' hol magos hegyen vagyunk a' Söllök, a' Nap szólgál reá, mindenkor jobb, vagy marha ganéjai, vagy a' meg-nevezett: módon elkészített földel Trágyával öszve elegyítvén mind belől mind kívül trágyáztatni. Ha egyszer a' Szőlős Gazda illy formán a' Szőlőit vég-ről végig meg-trágyáztatja, 's meg-ésméri Szőlőjének földjéről, veszfzeiről, 's leveleiről kövérségét, tehát azt nem kell egynéhány Észtetendéig trágyáztatni, hanem csak jól kapáltatni, 's tisztittatni, és ha bujtattatni

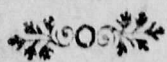
tattatni fog-is trágya helyett a' Tökék körül kapartassa-fel a' föld szí-
 nén lévő kövér földet egy rakásra, a' ki-ásott gödörből való rozsfz földet pedig más rakásra, 's mikor a' Bújtást be-dönti, hánnya a' jó földet réája, a' rozsfz földel pedig takarja-bé, meg-látja, 's tapasztalni fogja, hogy az illyen Trágyázás fokkal nagyobb hasznot fog néki hajtani, hogy sem mint a' zsiros mér-ges ganéjjal való Trágyázás.

A' barázdákon ki-ásott gödrök-be zápor első által be-hordott iszapot, (melly-is a' Szőlőkről le-hordott földnek java szokott lenni) hordani's ezzel is javítani a' Szőlőket igen hasznos. Még a' kifejtoit Szőlőnek Törkölyével-is lehet meg-trágyázni. A' ló, fertés 's más fele barmoktól való ganéj, éppen nem Szőlő trágyázásra való.

D

A'

A' Szőlőnek trágyázása-is ha lehetséges mindenkor Hóld fogytán tétettefsék, mind azért, hogy a' fü annyira nem szaporodik, mind pedig hogy a' kárt tévő földi férgek - is meg-nem rontják a' Tökét, vagy a' Bújtáfokat.

MÁSODIK RÉSZ.

A'
BOROKNAK GONDOS
MEG - TARTÁSÁROL.

BÉ - VEZETÉS.

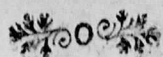
Elöbbfzer azt tartom minden jó szorgalmatos Gazdával, hogy valamint a' Szőlő körül való munkát, nagy szorgalmatossággal, fáradthatlansággal, 's költséggel kel folytatni, úgy az Ur Istennek áldásából adott 's hordókba töltött és Pintzébe rakatott Boróknak gondos meg tartásáról - is valóban mindenkor kell gondolkozni, 's jó hasznos rendeléseket tenni.

Mindennek előtte tehát Szüretnek alkalmatossággal a' Gazdának arra kell vigyázni, hogy a' Borait jól el-kézfizített tisztán kímefott, ki forrózott, és nem dohos hordókba töltsek, és egy arasznyira míg a' Must ki-forr töltetlenül hagyák, azután tsak négy

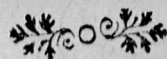
D 3

hét

hét mulva mikor helyre ki-forr,
 a' leg-jobb Borral töltsek-meg. —
 A' ki azt akarja, hogy jó 's tartós
 Bora legyen, mind azó, mind az
 ujj Borait leg-jobb Borral töltse e-
 géz Esztendőn által, minden hó-
 napban pedig kétszer akár melly
 Nap töltesse-meg, a' hordókat tisz-
 tittassa és a' penészes Bort ötsettel
 tisztogassa, 's addig töltesse vala,
 medig tiszta Bor marad a' hordo-
 ban. A' ki jó tiszta Bort akar in-
 nya, és hogy az mind színére,
 mind ízére nézve állandó legyen,
 az egy Esztendőbéli Borokat húz-
 za-le Aslogra Martiusban Hóld fogy-
 tán, tapasztalni fogja jóságát, szép
 színét, és állandóságát, úgy hogy
 ha jó hegyről 's jó édes fajtából
 termett Szőlőből való Bor lesz 's
 jól gondját viselik, hét, nyóltz, tiz
 Esztendőig-is el-tarthatja, 's pén-
 zelhet-is belőle. Mert a' tsak igaz
 's tapasztalt dolog, hogy a' fok
 seprőtől szokott meg-romlani a'
 Bor. Arra is szorgalmatoson kell
 vigyázni, hogy a' hordók egyenes-
 sen állyanak a' Pintzében ászok
 fá-

fákon, hogy egy vagy más részben
 üressen ne álljon a' hordo, 's meg
 ne penészesedjen. Pintzében fok
 tsapolt Hordókat soha sem kell tar-
 tani, hanem tsak szüzségre, 's töl-
 telékre. Hogy lopó tökkel húzza-
 nak a' hordóból, soha sem kell en-
 gedni, ha költségásra vesznek-is va-
 lamelly hordóból, azt büdös lopó
 Tökkel ne húzzák, mert akár mi-
 nemü jó Bornak el-kell romlani,
 's mihelyest valamit ki-húznak a'
 hordóból, azonnal töltessék-meg. —

Utólszor az ó Borokat fa du-
 góra kákát tekervén erőssen verjék
 be, és tsak akkor nyítsák-fel, mi-
 kor tölteni fogyák. Az ujj Boro-
 kat pedig, mikor ki-fornak, tsak
 gyengén dugják-bé, hogy a' le-
 vegő-ég által ne járja, ereje ki-ne-
 nnyen. — Így el-járván a' Bor-
 nak gondos, és szorgalmatos meg-
 tartásában, soha se féljen, hogy
 a' Borai meg-romlanak. Ha pe-
 dig valamelly Borai romlani kezde-
 nenek, következő Eszközökkel
 lehet segiteni rajtok.

I.

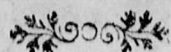
Hogy lehessen a' meg vesztegetett Bort megismerni.

Tölts a' Borból, mellyet meg próbálni akarsz oltatlan mézre, és ha meg óltatik tölle, bizonyosan viz vagyon benne. Ugy szintén keny meg egy közönséges nádot olajjal 's dugd a' borba, és ha az olajon kívül más tsepek is látzonak, vízzel elegyítve vagyon. Vagy tölts forró fa olajba bort, ha buzog, kétség kívül a' benne lévő viz nem pedig a' Bor buzog.

2. *Hogy lehessen a' Vizet Borból kivenni.*

Végy egy Spongiat, martsd Olajba 's dugd az hordo aknájába, azután fordítsd az hordot az aknájával alá felé, 's ugy mind a' Spongia fele gyül a' Viz.

3. *Ha*

3. *Ha meg lágyul a' Bor.*

Végy meg Száradt 's apron tört Borza, Buza 's Kőkény virágot tsinály egy Áslogot belőle, égesd el a' hordoba, minek utánna egy kupányi bort ki-vettél volna, dugd bé addig az hordót, mig egészen a' Borra szál az Áslog, azután keverd fel a' Bort 's tölts egy Kupa fris Vízet réa, dugd bé megint 's nyugtasd harmad napig, 's helyre áll. Ugy szintén ha meg száradott borza levelet egy Zatskoba, 's ezt akkor a' Borba teszed, mikor forrani szokott, többé meg nem lágyul, jó színét is meg tartya. Vagy pedig a' hordot forrázd meg borza virággal 's diofa levéllel, 's soha meg nem lagyul a' Bor. — Vagy egy Maréknyi Sót tölts a' Borba a' forrásnak idején.

4. *Ha meg Etzetesedik a' Bor.*

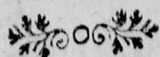
Egy hofszu Ruhában tégy Komló virágot, és akaszd a' hordóba.

5. *Hogy lehessen a' Zavaros Bort 24 ora alatt meg szállítani?*

Hat vagy hét tojásnak a' fejerit keverd öszve egy Maréknyi Sóval 's egy kevés Berzen fával egy fertaly óraig, és töltsd a' hordóba, 3 vagy 4 ora mulva tölts 3 vagy 4 maréknyi Sót bellé, 's dugd bé jól, és más napra bizonyosan meg szál és meg tisztul.

6. *Hogy*

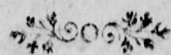
6. *Hogy lehessen Ó meg veszett Bort ismét helyre hozni?*

Ölzkor tégy egy kádba félig ki sajtolt trébelyt, erre töltsd a' meg veszett Bort úgy hogy csak a' Trébelyt meg lépje, ezt tarasd 3 napi deszkákkal 's rubákkal jól bé fedve keverd ölzve napjában négyzer hogy jól meg-melegedjek 's a' Trébelynek az erejét kihúzza. Azután tartsard ki a' levit a' Sajton és töltsd újra egy jól meg áslogolt hordoba ebben hadd forjon 's tisztuljon, azután leeresztheted.

7. *Tinctura, mely minden Savanyu 's gyenge Boroknak kedves ízt ad.*

A' leg édesebb Mustból végy anyit, a' menyit Tinkturát akarsz csinálni, két Kupa Mustba tégy egy font Nádmézet és egy fertály pálinkát, melyen az egett buz ne érezzek, az edényt melybe töltöd dugd be jól, hadd forjon benne. Mennyit kellelsék ezen Tinkturából egy Veder Borra venni a' Borinak Savanyuságahataroza meg, mellyre nézve annak, a' ki vele élni kíván tetzésétől függ ha többre vagy kevesebbé edelen akarja csinálni Borát.

Ha

8. *Ha meg nyulósodik, vagy meg vaslagodik a' Bor.*

Jo Bor Seprőt tölts a' Borba mentől többet lehet, és egy bottal keverd ölzve és ezt tselekedd minden harmad nap egyszer, két vagy három hét múlva vedd le a' Seprejéről, és helyre áll.

9. *Savanyu Bornak az előbbeni Izét hogy lehessen meg adni.*

Végy Sós Kápasztát, a' mint Bojtbe szokták enni, akaszd a' Savanyu Borba, 's úgy jön az előbbi Ize 's ereje.

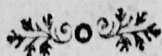
10. *A' Bornak rossz Szagja ellen.*

Akár mitsoda rossz szagja legyen a' Bornak, ujj apron vágott vialzot tégy egy Zatskoba 's akaszd a' Borba, Vagy ha a' boron az hordo büze érzik, moss egy friss Tser haját tiszta vízbe, akaszd a' hordoba 's tégy egy nedves Spongyát az hordó Aknájára.

11. *Ha a' Bornak áslogos Büze legyen.*

Egy kenyeret azon melegen, mint a' Kementzéből ki velzed törj ketté, és tedd az hordo Aknájára, az hordónak nagysága határoza meg hányszor kellelsék ezt tselekedni.

13.

12. *A' Bornak penésze ellen.*

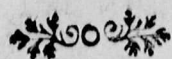
Végy egy Font Bálfi magot, tisztítsd az hajától, törd meg, de nem igen aprón, tedd egy szük Zatskoba, és akaszd a' Borba ez a' penészt magához szija, a' Zatskót háromszor vagy négyszer meg moshatod, 's mind addig bellé akaszthatod, míg a' penész büze el-mulik.

13. *A' virágos Bornak 24 óra alatt lejendő meg-tisztulása.*

Öt Veder Borra végy egy Maréknyi Sót pergeld meg egy tiszta Réz serpenyőben, és töltsd azon melegen a' mint le vedded a' tüzről valami hofzu borssal együtt a' Borra.

14. *A' Bor Seprejéről való le-vetelésnek idejéről.*

A' gyenge Bort Őzszel vagy télbe vedd le seprejéről, az erőt pedig tavaszszal vagy nyárba; meg jegyzésre méltó, hogy a' bor jó, ha hold fogytában és az Északi Szélnek fuvásakor véle bánik az ember. Mikor pedig a' Napkeleti szél indul nem jóvalom hogy le vedd, mert olyankor nintsen leg jobb állapotya, az idő - is zavaros, ugy szinten ártalmas a' bornak le vetelé esős vagy nehéz időben, 's holdtöltiben.

15. *Hogy a' Seprején nem álló Bor színét megtartsa, ha más helyfegre vitetik-is.*

Akaszd fűzfá hamut belle, 's bizonyosan fejéren és szépen marad. se virágja, se színiben változása nem lézen.

16. *A' Bornak hogy lehessen Arany Színt adni?*

Tégy Zab szalmát a' hordoba 's vedd le a' Bort reája,

17. *Hogy lehessen jó illatu erős Bort csinálni?*

Tégy Mezei Rósát mint egy Fontnyig egy Zatskoba 's akaszd belle.

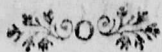
18. *A' Bornak hogy lehet kedves illat adni?*

Tégy keserű Baratzk magot egy Zatskoba 's akaszd a' hordoba 's hadd benne nyoltzad Napig.

19. *Őzskor hogy lehet olyan édes Bort csinálni, hogy édességet el ne veszesse egész Esztendőt által.*

Mikor a' Must forrani kezd, akaszd egy darab szalonát egy tiszta Zatskoba-ban.

ban 'a hordoba, dugd bé az aknaját, és hagy egy kis szeletöt, 's meg látod hogy azon izét meg tartya, mellyet tapasztaltál benne mikor forrani kezdet, 's attól meg is tisztul.

20. *Az Ürmös Bor tsinálásának módja.*

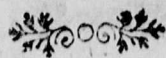
Sz. Iános napja előtt fzedj Ürmöt mivel ekkor leg nagyobb az ereje, szaraztasd az Arnyékba de úgy hogy a' por meg ne lepje, és tartsd meg szüretig, akkor pedig végy azon Urömből annyit, a' menyit a' Mustnak menyifége kíván, 's tölts jó Mustat réa.

M á s.

Végy egy Veder Borra egy maréknyi Ürmöt, 8 Lót Örvény gyükeret, egy maréknyi veres Rósát, ugyan annyi szarvas nyelvü füvet, ezeket tedd egy Zatskóba, akaszd a' Borba, 's vigyázz hogy a' hordo igen tele ne legyen, kevés idő múlva dugd bé a' hordót vagy átalagat háritsd ide 's tova - hogy jól meg melegedjék a' Bor. egy éjtzakán hadd így állani, reggel pedig töltsd meg jó Borral.

M á s.

Végy jó száraz ürmöt, tégy egy Maréknyit egy átalagba úgy egy néhány jó friss szől.

ízöllő gerezdet, törd 's máj-füvet, édes gyükeret Czitrom 's fa héjat és szék füvet is, önts jó mustot réa, dugd bé az átalagot, ugyan csak úgy, hogy a' dugóban egy kis lyuk legyen.

21. *Hogy o' Szöllő sokaig tartó édes bort teremjen.*

A' szüret előtt egy holnappal törd le azon venyikéről, mellyen a' Gerezdek vagnak a' leveleket, és hajtsd meg úgy hogy a' nap a' nedvességit vagy levit meg emelthesse, 's a' gerezdeket érje, és úgy olyan bort adnak, melynek édesége sokaig meg marad.

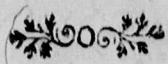

AZ ÁSLOGOLÁSRÓL.

22. *A' közönséges Aslog' készítésének módja.*

Végy 6 Lót kén köhez vad - gyömbért, Szegfü - virágot, Viola gyükeret, Mastixat, száraz Storaxot mindenikből egy egy Lótat, ehhez tégy még 6 Lót Tsalyán gyükeret ezeket törd meg porrá, azután olvasztasd meg a' kénkövet, abba márts két ujnyi szől.

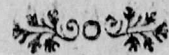
szélelségű Válfzon darabokat, és azon me-
legen hints a' készült porból réa.

Más.

Magyoro Fából - is tsínáltatnak áslogo-
lásra szükséges forgátsok, mellyek meg ol-
vasztatott Kén köbe martatván aprán tört fej-
ér viola gyökeret 's fejer tömjénel mind két
felől be hintetnek. A' fejer Viola gyökere-
ket előbb egy tisztia serpenyőbe a' tüzen szá-
raztatni, azután aprán törni, szitálni 's a'
velle való élésig egy jól be fedett Skatulya-
ba vagy Pixisbe tartani kell.

23. *Az Áslogal való Élésről.*

Két féle az Áslogolás, tudni illik első-
ben üres hordoba melybe a' levéendő bort
tölteni akarod: mely - is így eszik meg: végy
egy darabotska Áslogat, melyet is az hor-
dónak nagyságához úgy kell mérfekezni,
hogy, 40 Vederre egy ujnyi hosszúságu Ás-
log menyen, ezt gyurds meg s' akald a'
hordoba, mig el-ég azután dugd be az Ak-
náját, hogy a' Fűt ki ne menyen. Vagy
másodszor: ha egy Tenyér híjával telli az
hordo, ez esetben így bánhatz: gyutsdmeg
az Áslogot 's tartsd bé az hordo aknájába
mig el ég, azután töltsd tele az hordot, 's
dugd be sietséggel. Az Áslognak az a' hafz-
na, hogy a' bor sem nyúlos, sem virágos
nem

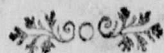
nem lesz, hanem épen marad. De ugy ba
tsak vigyázni kell arra, hogy az ember a'
mérteket által ne hágja 's az Áslogot igen
böv mértékben vesztegelese a' borra, mive
az ilyen bor nem tsak utálatos, hanem ár-
talmas - is, 's éppen ez az oka hogy sokan
nagyon kedvelik e' következő

25. *Szeretsen Diókból álló Áslogot.*

Végy egy 3 vagy 4 vedres Átalagla
egy Szeretsendiót, nagyobb hordókba pedig
kettőt vagy többet - is akald egy Drotbari
gyutsd meg dugd a' hordoba 's égesd el. —
Ez az Áslog nem tsak egéséfebb másoknál,
hanem a' bornak szinet 's jószágát állhatato-
son meg tartya egészen fogytaig.

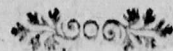
T O L D A L É K.

A' Pintzének és Hordoknak tisztán
's egéségesen való tartásáról.

Hogy kellefsék a' Pintzét jól meg tartani.

A' Bornak semmi úgy ártalmat nem okoz, mintha a' Pintzében olyan dolgokat tartanak, mellyek a' Bort bűdös által járó erejekkel meg rontják, úgy mint: Túró, mindenféle Hus, Hal, Káposzta, Répa, egy szóval, mind az, valami könnyen meg-rothadt, 's bűdöséget okoz, mellyeket senki ne rakatassan, 's ne szenvedjen Pintzében borrok mellett. Nagy Télben, mind Nyárban nagy hőségben, kivált Caniculában páfitos földel a' lélegző lyukak a' Pintzében bé-legyenek tsinálva. Tavaszszal ki lehet nyitni, de mihelyest a' meleg idők el-jönek, azonnal be kell dugatni, Caniculaban mikor nagy hőség vagyon, minden nap este felé a' Pintzében a' földet két és három dézsa vízzel meg kell öntöztetni.

OHgy

Hogy kell az üres hordokra gondot viselni.

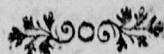
Az üres hordokat a' bornak seprejéről való le vetele után jól ki kell mosni, azután egy szároz helyre, melyet a' levegő ég járja 's az hova a' Majorfág hálai nem jár, feneketlen el-tenni. A' jól meg kötött vagy vas Abrantsos hordót ellenben, melyre ujjolag való meg kötésnek az árrát százni nem akarod, mosd ki jól, mihelyt meg ü-resről, az után égess el benne egy Máriásnyyi nagyságu áslogat, az aknáját bé dugvan tedd el, és így el készült hordoba bártromeg maradhatnak a' fenneke-is. Ez ugyan csak olyankor tanátsos ha az el tenni való hordóból más hordóba töltötted a' bort; a' mely hordó pedig 3 hétig vagy tovább-is tsapolva állott a' pintzében, annak ki kell ütteni a' feneket, és az azután léendő Kádárnak jutalmát nem tekinteni, mert a' sok ideig réa száradott peneszt 's a' bor virágját tsupa mosás által ki nem lehet venni.

*Egy el-romlott bűdös hordót hogy lehet kétszer
24 ora alatt helyre hozni.*

Egy 40 Vedres hordora végy két veder bor seprőt töltsd hozzá egy veder vizet forald fel jól, 's töltsd forrón az hordoba, dugd bé 's forgasd ide 's tova egy fél oráig, 24 ora alatt hadd veszteg állanni

az-

azután töltsd még egy veder forró vizet bel-
le, dugd bé megint 's forgasd ujjolog egy
fél oraig, azután ismét hadd veszteg álla-
ni 24 órának elteléig E' meg lévén
mosd ki jól, 's bizonyosan el mulik min-
den rosz ize mely által a' belle töltendő
bor meg vesztegetethetnék.

Az hordokat miként kell próbálni ha tiszta é.

Köfs egy egő viafz gyergyát egy botra
's dugd az hordoba, ha el nem alufzik,
tiszta, mivel a' rosz levegő ég el oltaná,
ha pedig el alufzik, ujjolog ki kell mosni,
nevezetesen az olyan hordot, melybe a' szü-
ret alkalmatofságával bor töltetett.

A'
M U N K Á N A K
M U T A T O T Á B L Á J A.

I. R É S Z.

A' Szőlőnek Plántálásáról, és Mivelé-
séről.

I. S Z A K A S Z.

Az új Szőlőt hól, 's hogy kell plán- tálni 's ültetni?	Pag. 1
---	-----------

II. S Z A K A S Z.

Az ó Szőlőt, mely már régen plántál- tatott 's rosz fajtával ki-ültetett, hogy kell új fajta termékeny Szőlő Tö- vekkal szaporítani, 's jó rendbe hozni.	9
---	---

III. S Z A K A S Z.

A' Mettzésről, mikor, 's hogy kell a' Szőlőt mettzeni?	18
---	----

IV.

IV. SZAKASZ.

Az első Kapálásról, mikor 's hogy kell kapálni? - - - - - 23

V. SZAKASZ.

A' Karó verésről. - - - - - 24

VI SZAKASZ.

A' Szőlőnek zöld munkájáról, választásról 's kötésről. - - - - - 25

VII. SZAKASZ.

A' második Kapálásról. - - - - - 27

VIII SZAKASZ.

A' harmadik Kapálásról, és a' Szőlő Levélnak le-hányásáról. - - - - - 29

IX. SZAKASZ.

A' Szüretéről - - - - - 34

X. SZAKASZ.

A' Szőlő Tökének Bújtatófokról, Döntésekről, vagy Homlitatófokról - - - 38

XI. SZAKASZ.

A' Szőlőknek Trágyázásáról, mikor, hol 's minémü trágyával kell trágyáztatni? - - - - - 40

II. R É S Z.

A' Boroknak meg-tartásáról.

Bé - vezetés. - - - - - 46

Hogy lehessen a' meg-veztegetett Bort meg-ismérni. - - - - - 49

2. Hogy lehessen a' vizet a' Borból ki-venni 49
3. Ha meg-lágyúl a' Bor. - - - 50
4. Ha meg-etzetesedik e' Bor. - - 50
5. Hogy kell a' zavaros Bort 24 óra alatt meg-fzállítani? - - - 50
6. Hogy lehessen ó m^o g-vezett Bort ismét helyre hozni? - - - 51
7. Tinktura, mely minden savanyú 's gyenge Boroknak kedves izt ad. - 51
8. Ha meg-nyútosodik, vagy meg-vaftagodik a' Bor. - - - 52
9. Savanyú Bornak az előbbeni izét hogy lehessen adni. - - - 52
10. A' Bornak rosz szaga ellen - - 52
11. Ha a' Bornak áslógos büze legyen. 52
12. A' Bornak penésze ellen. - - 53
13. A' virágos Bornak 24 óra alatt lejendő meg-tisztulása. - - - 53
14. A' Bor seprejéről való le-vételének idejéről. - - - - - 53
15. Hogy a' Bor színét meg-tartsa, ha más Helysége vitetik. - - - 54
16. A' Bornak hogy lehessen arany színt adni? - - - - - 54
17. Hogy lehessen jó illatú, erős Bort tsinálni. - - - - - 54
18. A' Bornak hogy lehet kedves illatot adni? - - - - - 54
19. Őzkor hogy lehet olyan édes Bort tsinálni, hogy édeségét el-ne veszesse egész Esztendőt által. - - - 54
20. Az Ürmös bor tsinálásnak módja. - 56

21. Hogy